

DE ELFSTEDENTOCHT IN ELF OPDRACHTEN

KLAAR VOOR DE START?

JE GAAT DE ELFSTEDENTOCHT AFLEGGEN. NIET OP DE SCHAATS, MAAR OP PAPIER!

Bij elke stad bekijk je een bron: een schilderij, foto, krantenartikel of tekst van vroeger. Met behulp van de bronnen maak je de opdrachten. Zo ontdek je meer over de geschiedenis van de Elfstedentocht. Bind je ijzers maar onder, daar gaan we...

AF!

LEEWARDEN

1

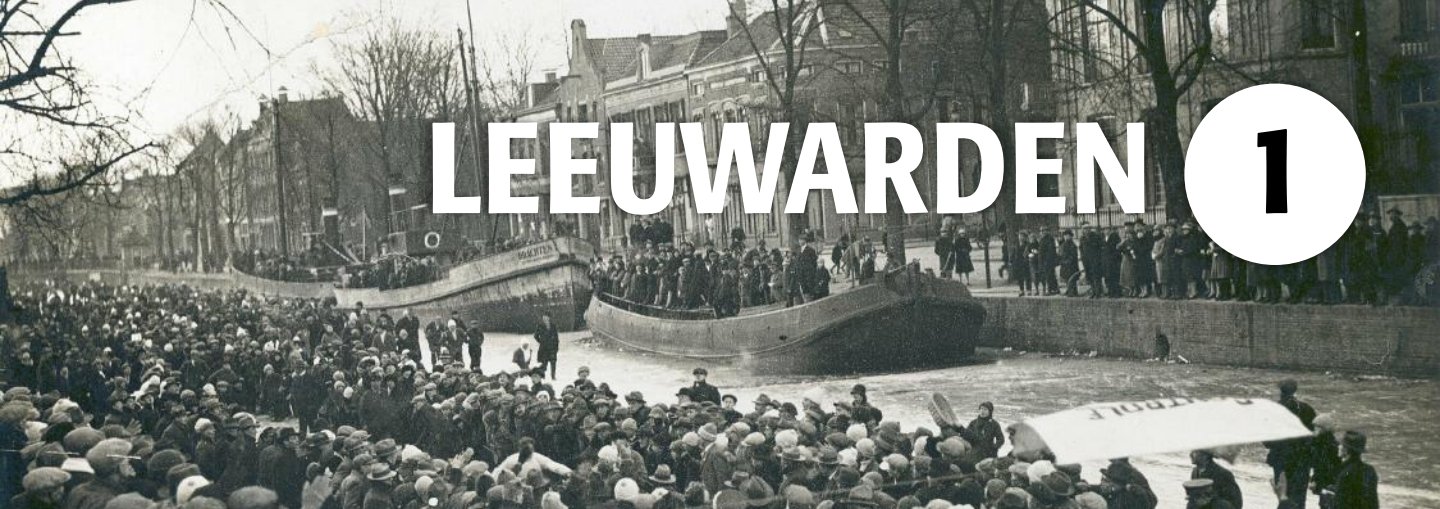
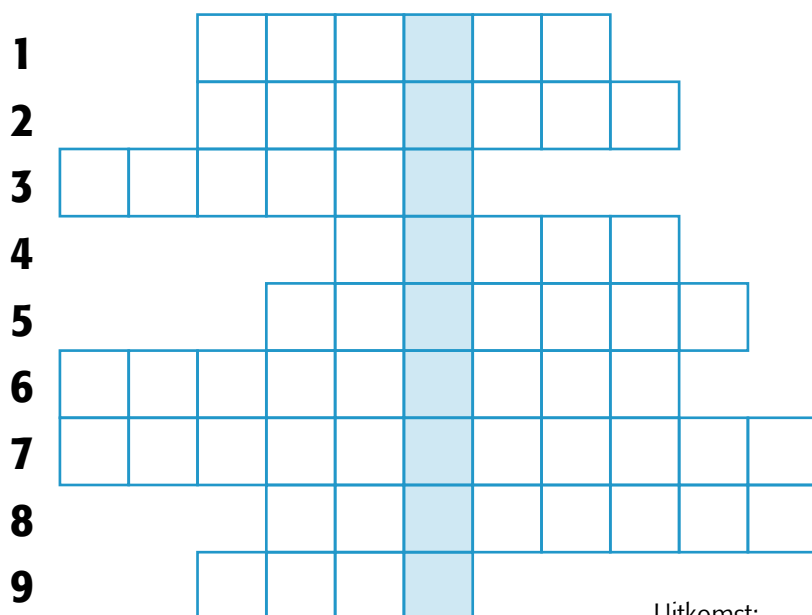

Foto: Finish Elfstedentocht in Leeuwarden, 1929 (HCL)

We zijn vertrokken uit Leeuwarden, de hoofdstad van Friesland. Hier begint en eindigt de tocht. Tijd om ons te verdiepen in de geschiedenis van de Elfstedentocht. Dat ga je doen met een kruiswoordpuzzel!

Bekijk bron 1. Het is een tekst uit de Canon van Leeuwarden over de Elfstedentocht. Zoek de juiste antwoorden voor de nummers hieronder. Schrijf ze in de vakjes. De gekleurde vakjes leveren een bekende Elfsteden-uitspraak op.

1. Dit is de achternaam van de 'bedenker' van de Elfstedentocht.
2. Zo vaak is de Elfstedentocht tot nu toe gereden. *Schrijf het getal uit!*
3. Dit is het beroep van W.A. van Buren, die in 1986 meedeed.
4. Dit is de voornaam van de eerste vrouw die de Elfstedentocht reed.
5. Dit krijgen de deelnemers bij elke controlepost.
6. Deze groente verbouwde Henk Angenent, de winnaar van 1997.
7. Zoveel kilometer is de Elfstedentocht lang. *Schrijf het getal uit!*
8. Dit is de negende stad waar de schaatsers langskomen.
9. Dit lichaamsdeel van winnaar Karst Leemburg raakte bevroren.

Uitkomst: _____

De Elfstedentocht

De tocht der tochten

Duikt de temperatuur in de winter onder de nul? Dan duikt ook direct die ene vraag op: *giet it oan?* Gaat de Elfstedentocht door? De schaatswedstrijd, die begint en eindigt in Leeuwarden, is een mythische sportwedstrijd geworden. Zal die ooit nog worden gereden? [...]

Elf steden in bijna 14 uur

In de winter van 1890 legt de fanatieke sporter Pim Mulier een schaatstocht af langs de elf Friese steden. Het maakt hem beroemd en zijn tocht vormt de basis voor de eerste échte Elfstedentocht. In 1909 wordt deze voor het eerst gereden. De Nederlandse dominee Minne Hoekstra uit Warga is de snelste: hij doet er 13 uur en 50 minuten over. Een eenmalige tocht, was het idee. Maar veel Friezen willen meer. Niet alleen de tocht zelf, ook de verhalen erover zorgen voor een roep om herhaling.

Stempelkaart

Dat gebeurt in 1912. Tientallen schaatsers maken zich op voor een tocht van 200 kilometer lang. In totaal is de tocht 15 keer verreden, waarvan de laatste keer in 1997. Na een paar edities is de route omgekeerd. De schaatsers starten in Leeuwarden en komen langs Sneek, IJlst, Sloten, Stavoren, Hindeloopen, Workum, Bolsward, Harlingen, Franeker, Dokkum en finishen weer in Leeuwarden. Bij elke stad krijgen de deelnemers een stempel. En wie de tocht volbrengt, verdient een Elfstedenkruisje.

Willem-Alexander schaatst mee

De 'tocht der tochten' heeft heel wat helden voortgebracht. Jikke Gaastra, de eerste vrouw die in 1912 de tocht rijdt. Henk Angenent, een spruitjeskweker die in 1997 als laatste de tocht wint. De enige winnaar uit Leeuwarden, Karst Leenburg, die er een bevroren teen aan overhoudt. Of ene W.A. van Buren, die in 1986 meedoet. Dat blijkt de schuilnaam te zijn van Willem-Alexander, onze koning. Elk jaar hopen duizenden schaatsers dat het flink gaat vriezen en ze naar de start in Leeuwarden kunnen trekken. Maar nog nooit in de geschiedenis van de Elfstedentocht heeft een nieuwe wedstrijd zo lang op zich laten wachten.

SNEEK 2

Foto: Een klónplek tijdens de Elfstedentocht in Sneek, 1997 (Fries Fotoarchief)

De eerste stempel is binnen: je hebt Sneek bereikt! Al 22 kilometer geschaatst, goed bezig. Tijd om even terug te kijken, want al eeuwenlang is schaatsen populair in Friesland. Wedstrijden worden sinds jaar en dag gehouden.

Bekijk bron 2. Het is een schilderij van een schaatswedstrijd. Bekijk het schilderij en het onderschrift aandachtig en beantwoord daarna de vragen.

1. Wat is de titel van het schilderij?

2. Uit welk jaar komt het schilderij? Reken uit hoeveel jaar geleden dit is.

_____ Dat is _____ jaar geleden.

3. Benoem twee dingen die jou opvallen aan het schilderij. Leg kort uit waarom.

4. Het schilderij is een weergave van een echte wedstrijd. In totaal deden er 64 deelnemers mee, met als hoofdprijs: een gouden oorijzer. Kijk goed: wie mochten er alleen meedoen aan deze wedstrijd?

5. Na afloop van de wedstrijd was er veel ophef. Dat had te maken met de kleding van de deelnemers. Wat zou de reden geweest zijn van de ophef? Kijk goed naar de verschillen tussen links en rechts.

BRON 2

Schaatswedstrijd op de Stadsgracht in Leeuwarden
21 januari 1809
Nicolaas Baur, 1809
olieverf op doek, h 59,7cm × b 74,9cm
Bron: Rijksmuseum

IJLST 3

Foto: Elfstedentocht in IJlst, 1986 (Fries Fotoarchief)

Dat was maar een klein stukje, van Sneek naar IJlst. Nog vóór de eerste officiële Elfstedentocht, werd er in Friesland al volop geschaatst. Het was voor veel Friezen een traditie geworden. Dat blijkt wel uit dit heel oude boek.

Bekijk bron 3. Het is een aantal regels uit een boek met de titel *De winter: in drie zangen*. Het boek is geschreven in 1749 en vertelt over hoe mooi de winter (en schaatsen!) kan zijn.

1. Wat vertelt deze tekst jou over de Elfstedentocht? Kies het juiste antwoord.

- A. In de achttiende eeuw was schaatsen alleen een sport voor rijke mensen
- B. In de achttiende eeuw schaatsten mensen als langs alle elf steden in Friesland
- C. De winnaar van de Elfstedentocht van 1749 was meneer Pier

2. Het boek komt uit de achttiende eeuw. De Nederlandse taal was toen anders dan nu. Er werden andere woorden gebruikt of ze werden soms anders geschreven. Hoe worden de volgende woorden in het boek geschreven?

schaatsen = _____ ijs = _____

Friesland = _____ elf = _____

steden = _____

3. De onderste zin luidt: 'Dit wordt onder de schaatsrijders in Friesland voor een meesterstuk in de kunst gerekend.' Wat wordt hiermee bedoeld, denk je?

DE WINTER.

I N

D R I E Z A N G E N.

D O O R

B. BORNIUS ALVAARSMA:

Pier is een hachje, die de schaats hing op, en fier
Al wat op schaatzen rydt dorst om een half ton bier,
En om het meesterschap uittarten, en trofseeren,
En niemand die het zig betrouwde om af te keeren
Een hoon die yder trof; de knaap was lang berugt
Voor 't baasje, dat, gelyk een Swaluw door de lugt,
Kon vlieden over 't ys: 't is *Pier* die de ellef teeden [1]
Van Vriesland op een dag heeft in het rond gereeden,

En

[1] Dit word onder de Schaatsryders in Vriesland voor een Meester-stuk in de kunst gerekent.

Een fragment uit het boek *De winter: In drie zangen*, door B. Bornius Alvaarsma, uit 1749

Boven: de voorkant van het boek

Onder: een paar regels van een bladzijde uit het boek

SLOTEN 4

Foto: Elfstedentocht in Sloten, 1963 (Fries Fotoarchief)

Je hebt Sloten gehaald! De kleinste van de elf steden in Friesland.
We kijken hier terug op de eerste officiële Elfstedentocht: die van 1909.
Het was ook de eerste keer dat alle prestaties goed werden bijgehouden.

Bekijk bron 4. Het is een aantal bladzijdes uit een boekje over de Elfstedentocht van 1909. Lees de teksten en bekijk de afbeeldingen. Trek hieronder lijntjes tussen twee bolletjes die bij elkaar horen.

Minne
Hoekstra, de
winnaar van de
Elfstedentocht
in 1909

Zo lang deed
de snelste
schaatser
over de tocht
van 1909

5 uur

Zo laat startte
de wedstrijd in
Leeuwarden

13.50 uur

Zoveel
graden was
het tijdens de
tocht

Zoveel
gulden
moesten niet-
leden betalen
om mee te
doen

1

Gerlof van
der Leij, de
nummer
twee

2

BRON 4

OFFICIEEL PROGRAMMA

VAN DEN

tocht op schaatsen over de elf steden van Friesland, uitgeschreven door den Nederlandschen Bond voor Lichamelijke Opvoeding; onder leiding van „de Friesche Ijsbond”.

1. De tocht zal plaats hebben op een nader door het centraal-bestuur van „de Friesche Ijsbond” te bepalen dag in den winter van 1908/09.
2. De deelnemers — minstens 18 jaar oud — moeten zijn: of lid van den Nederlandschen Bond voor Lichame-

lijke Opvoeding, of lid van „de Friesche Ijsbond”, of lid van een der bij „de Friesche Ijsbond” aangesloten Ijsclubs, of een inleg betalen van f 1.—.

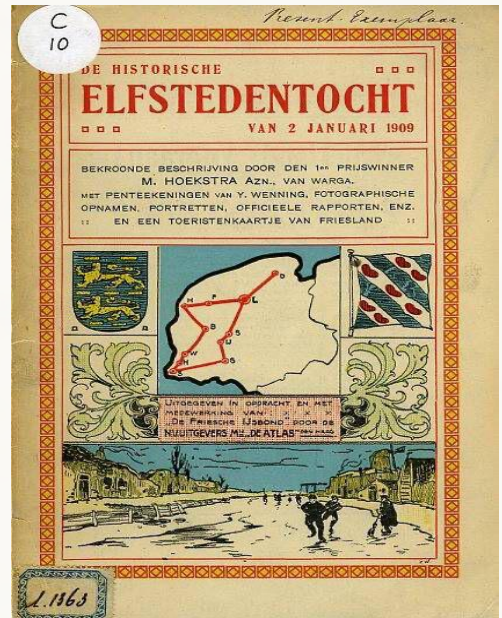
3. De schriftelijke aangifte tot deelname moet, onder in achtneming van het bij artikel 2 bepaalde, geschieden vóór 5 Januari a.s. bij den Heer S. H. HIJLKEMA, voorzitter van „de Friesche Ijsbond” te Leeuwarden.

4. De namen en woonplaatsen der deelnemers zullen worden gepubliceerd.

5. De tocht zal beginnen te Leeuwarden, 's morgens 5 uur en eindigen dien zelfden dag en ter zelfder plaatse.

De eerstaankomenden in den tocht. Van rechts naar links: J. Feith, de bekende journalist, M. Hoekstra Azn., G. D. van der Leij van Marrum, en hun gids, Fokke Krooynga. (Cliché „Iterus der Sporten”).

OFFICIEEL RAPPORT.

No.	N A A M EN W O O N P L A A T S.	Opgaven door de Contrôle-bureaux van de aankomsttijden der negen aangekomenen, in uren en minuten.											Gereden tijden.		
		Vertrek uit Leeuwarden.	Dokkum.	Leeuwarden.	Franeker.	Harlingen.	Bolsward.	Workum.	Hindeloopen.	Stavoren.	Sloten.	IJlst.		Sneek.	Leeuwarden.
34	M. HOEKSTRA Azn., Warga	(1) 5.20	6.40	8.12	9.14	10.10	11.39	12.45	1.30	2.20	3.51	5.32	5.47	7.10	13.50
22	GERLOF D. v. D. LEIJ, Marrum	(2) 5.20	6.40	8.10	9.14	10.10	11.39	12.45	1.30	2.20	3.51	5.32	5.47	7.13	13.53
4	T. ROOSEBOOM, Amsterdam	(3) 5.20	6.40	8.14	9.32	10.35	12.27	1.35	2.00	2.55	4.30	5.41	5.55	7.16	13.56
48	JAN BOON, Rotterdam	(4) 5.20	6.55	8.30	9.47	10.54	12.28	1.35	2.20	3.15	5.5	6.27	6.50	8.26	15.6
16	J. KAASTRA, Huizum		6.40	8.15	9.30	10.40	12.50	1.45	2.30	3.21	5.5	6.27	6.50	8.26	15.6
17	IJ. KAASTRA, Huizum		6.40	8.15	9.30	10.40	12.50	1.45	2.30	3.21	5.5	6.27	6.50	8.26	15.6
10	IJ. FERWERDA, Leeuwarden		6.40	8.12	9.24	10.26	12.32	1.45	2.30	3.21	5.5	6.27	6.50	8.26	15.6
33	Jhr. H. W. M. v. COEH. v. SMINIA, b. Haarl.		6.55	8.30	9.47	10.54	12.47	1.50	2.45	3.47	5.56	7.55	8.15	10.25	17.5
31	Mr. J. LIEFTINCK, Haarlem	5.20	6.55	8.30	9.47	11.10	1.40	3.5	3.50	4.45	7.40	8.50	9.10	10.42	17.22

BIJZONDERHEDEN: ± 2 graden dooi. Zuidelijke wind. Den geheelen dag door, vooral 's morgens en 's avonds, zware, natte mist, alleen tegen den middag iets opklarend. Over het algemeen mooi, sterk ijs; door den aanhoudenden dooi echter hier en daar wat „verzachtend”; op sommige plaatsen zelfs veel water. Aan en naar de zoekanten was het ijs, tengevolge van het brakke water, week en daardoor moeilijk, soms zelfs bijna onmogelijk te berijden. Vele tochtgenooten hebben op die plaatsen de schaatsen afgebonden en zijn een einds weegs gaan wandelen, wat veel tijdverlies veroorzaakte en natuurlijk zeer ongunstig werkte op de gemaakte tijden.

Enkele bladzijdes uit het boek *De historische elfstedentocht: gehouden den 2en januari 1909, georganiseerd door De Friesche Ijsbond te Leeuwarden*, door M. Hoekstra.

STAVOREN 5

Foto: Elfstedentocht in Stavoren, 1940 (Fries Fotoarchief)

Voel je het al in de benen? We zijn in Stavoren. Dat betekent dat we er al 66 kilometer op hebben zitten! Niet vergeten om langs de controlepost te gaan voor de stempel. Je controlekaart is natuurlijk hét bewijs van jouw tocht.

Bekijk bron 5. Het is een controlekaart van de Elfstedentocht. Beantwoord de vragen.

1. Wat is de datum waarop deze Elfstedentocht is gereden?

2. Van wie is deze controlekaart? Schrijf zijn naam op én zijn woonplaats.

3. Hoe vroeg in de ochtend is de deelnemer vertrokken?

4. Hoe laat is de deelnemer in Leeuwarden gefinisht?

5. Bekijk de lijst van de elf steden. Wat valt er op aan de volgorde? *Hulp nodig? Gebruik bron 1.*

6. Op de controlekaart staat de onderlinge afstand aangegeven: het aantal kilometers tussen twee steden. Welk stuk is het langst om te schaatsen? Schrijf de twee steden en de afstand op.

BRON 5

No. 37

Woensdag 7 Februari 1912.

ELF-STEDEN-VEREENIGING

GEVESTIGD TE LEEUWARDEN.

Centraal Bestuur:

Mr. M. E. HEPKEMA Voorz.
 Mr. D. V. WELDER. BARON RENGERS, Secr.
 Y. VAN SLOOTEN, Penn.
 H. J. KALT, Vice-Voorz.
 JAC. MARCUS.
 Jhr. H. VAN BAERDT VAN SMINIA.
 Mr. J. D. VAN DER PLAATS.
 J. BOOSMAN.
 F. A. VAN HEIJST.

WEDSTRIJD } a amateur.
 } b beroepsloper.

Controlekaart voor Mr. M. E. Hepkema, Leeuwarden

De Elf Friesche Steden.	Contrôlepost.	Onderlinge afstand in KM.	Totaal afgelegde afstand in KM.	Tijd van aankomst.	Tijd van vertrek	Handtekening van den Controleur.	Bemerkingen.
Leeuwarden . . .	Hotel Weidema	—	—		5.40		
Dokkum	Café A. Smid.	23.8	23.8				
Leeuwarden . . .	Hotel Weidema.	23.8	47.6	0.25		S. Grooten	
Franeker	Café A. van Loon.	18.7	66.3	0.47		W. G.	
Harlingen	Heerenlogement	9.2	75.5	10.26		P. P. Thunel	
Jolsward	De Doele.	18.5	94.0	11.50	12.07	W. G.	
Workum	Café „De Zwaan“.	11.7	105.7		1.01	J. Feikema	
Hindeloopen . . .	De Koepel.	8.7	114.4	1.36	1.37	van Nauta	
Stavoren	Hotel „De Dooper“	10.5	124.9	2.15	2.18	J. G. G.	
Sloten	Hotel „De Zevenwouden“	25.3	150.2	3.43	3.14	Van Spelle	
IJlst	Café „Wap. v. IJlst“	13.7	164.0	4.43	4.44	J. G. G.	
Sneek	Café Bokma.	4	168.0	5.14	5.14	Suur	
Leeuwarden . . .	Hotel Weidema.	27	195.0	6.42		J. G. G.	

De Regelings-Commissie:

J. G. G. Voorz.

Hepkema Secr.

13.2

Elfstedentocht 1912. Controlekaart van mr. M.E. Hepkema.
 Bron: Historisch Centrum Leeuwarden

HINDELOOPEN

6

Foto: Elfstedentocht in Hindeloopen, 1942 (Fries Fotoarchief)

Wolkom in Hylpen! Welkom in Hindeloopen! Tijd voor een kop lekkere warme chocolademelk tegen de kou. Wie weet treed je straks wel in de voetsporen van een van de winnaars van de Elfstedentocht. Een bijzonder gezelschap!

Bekijk bron 8. Je ziet een overzicht van alle winnaars van de Elfstedentocht. Beantwoord met behulp van het overzicht de vragen hieronder.

1. Hoeveel Elfstedentochten zijn er in totaal gereden?

2. Eén keer was er geen winnaar: vijf schaatsers kwamen namelijk tegelijkertijd over de finish. Welk jaar?

3. Hoeveel Elfstedentochten zijn er tijdens de Tweede Wereldoorlog gereden?

4. Wie heeft de snelste tijd ooit gereden? Schrijf de naam én de tijd op.

5. Welke drie schaatsers hebben de Elfstedentocht meer dan één keer gewonnen?

6. Wat denk jij: komt er ooit nog een Elfstedentocht? Leg je antwoord uit.

BRON 6

JAAR	DATUM	WINNAAR(S)	WOONPLAATS	TIJD
1909	2 januari	Minne Hoekstra	Warga	13:50 uur
1912	7 februari	Coen de Koning	Arnhem	11:40 uur
1917	27 februari	Coen de Koning	Etten-Leur	9:05 uur
1929	12 februari	Karst Leemburg	Leeuwarden	11:09 uur
1933	16 december	Abe de Vries Sipke Castelein	Wartena	9:53 uur
1940	30 januari	Piet Keijzer Auke Adema Cor Jongert Dirk van der Duim Sjouke Westra	De Lier Franeker Alkmaar Warga Warmenhuizen	11:30 uur
1941	6 februari	Auke Adema	Franeker	9:19 uur
1942	22 januari	Sietze de Groot	Weidum	8:44 uur
1947	8 januari	Jan van der Hoorn	Ter Aar	10:51 uur
1954	3 februari	Jeen van den Berg	Heerenveen	7:35 uur
1956	14 februari	Geen winnaar aangewezen		
1963	18 januari	Reinier Paping	Dedemsvaart	10:59 uur
1985	21 februari	Evert van Benthem	St. Jansklooster	6:47 uur
1986	26 februari	Evert van Benthem	St. Jansklooster	6:55 uur
1997	4 januari	Henk Angenent	Woubrugge	6:49 uur

Een overzicht van de winnaars van de Elfstedentocht.
Bron: Schaatsmuseum Hindeloopen

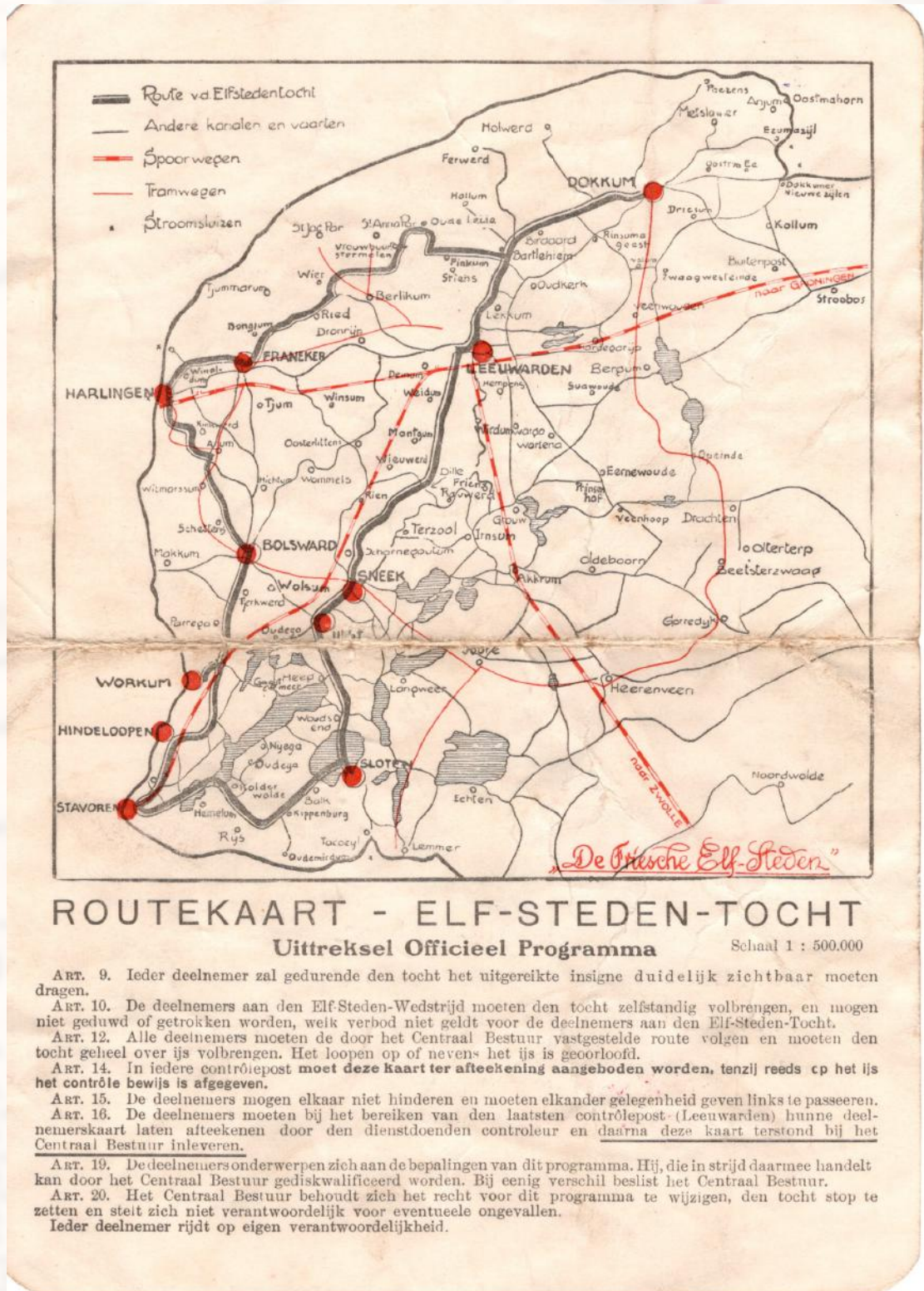

Foto: Elfstedentocht in Workum, 1985 (Fries Fotoarchief)

En? Voel je je tenen nog? We zijn al 86 kilometer onderweg. Het is een intensieve tocht, zeker als je meedoet aan de wedstrijd. Want er zijn ook heel wat regels om je aan te houden!

Bekijk bron 7. Het is de achterkant van een controlekaart van de Elfstedentocht uit 1940. Hierop staat de route afgebeeld en staan de regels van de wedstrijd. Lees de zinnen hieronder en kies telkens: is deze zin waar of niet? Omcirkel het juiste antwoord.

1. Elke deelnemer moet een zichtbaar teken dragen op zijn kleren tijdens de tocht
waar / niet waar
2. Wie meedoet aan de wedstrijd, mag andere deelnemers helpen door ze een stukje te duwen.
waar / niet waar
3. Het is verboden om over het ijs te lopen: je mag alleen maar schaatsen
waar / niet waar
4. Bij iedere controlepost moet de kaart gestempeld worden
waar / niet waar
5. Deelnemers moeten elkaar aan de rechterkant inhalen
waar / niet waar
6. Wie door het ijs zakt, krijgt van het Centraal Bestuur van de Elfstedentocht een vergoeding
waar / niet waar

De achterkant van de controlekaart van de Elfstedentocht 1940 met de te schaatsen route.

Bron: Historisch Centrum Leeuwarden

BOLSWARD 8

Foto: Elfstedentocht in Bolsward, 1941 (Fries Fotoarchief)

Je hebt al bijna honderd kilometer geschaatst. Wat een prestatie! De inwoners hier in Bolsward moedigen de schaatsers flink aan. Trots natuurlijk, dat ze één van die elf steden zijn. Want elke stad is uniek!

Bekijk bron 8. Het is een affiche dat in 1941 is gebruikt bij de Elfstedentocht. Op de tekening staan de (oude) wapenschilden van de elf Friese steden afgebeeld. Lees de hints hieronder. Schrijf vervolgens de juiste plaatsnaam onder het wapenschild op bron 8.

Leeuwarden	Een deel van de naam zie je terug
Sneek	Het wapenschild is gelijk aan dat van Workum, alleen met kronen
IJlst	Met deze driemaster voeren kapiteins de haven in
Sloten	Dit heb je nodig om sloten te openen
Stavoren	Sinterklaas heeft er eentje van
Hindeloopen	Een hinde is een vrouwtjeshert
Workum	Het wapenschild is gelijk aan dat van Workum, alleen met leliën
Bolsward	Een dubbelkoppige vogel
Harlingen	Vier, vier, drie
Franeker	Een klok is het symbool van de stad
Dokkum	Een nachtelijk wapenschild

BRON 8

Een tekening van de wapenschilden van de elf steden uit 1941.
Bron: Historisch Centrum Leeuwarden

HARLINGEN 9

Foto: Elfstedentocht in Hindeloopen, 1942 (Fries Fotoarchief)

Tintelende vingers, blaren onder je voeten: de Elfstedentocht kan afzien zijn. Kom op, je bent al in Harlingen! Het is bovenal een avontuur om nooit te vergeten! Van begin tot eind, van startschot tot finish: een bijzondere tocht.

Bekijk bron 9. Het is een zestal foto's van de Elfstedentocht uit 1940. Lees de beschrijvingen hieronder. Zet het juiste nummer bij de juiste foto op bron 9.

- 1.** De tocht gaat bijna beginnen! De deelnemers schrijven zich eerst in bij hotel de Groene Weide in Leeuwarden. Aan het loket staat Karst Leemburg uit Leeuwarden. Hij won in 1929 de tocht.
- 2.** We zijn los! In Stavoren moet weer een stempel worden gehaald bij de controlepost. Daarvoor moet een stukje worden gekluund.
- 3.** Langs de route staan mensen te kijken en de schaatsers aan te moedigen. Zelfs op het IJsselmeer, zoals hier bij Hindeloopen. De inwoners dragen hun klederdracht.
- 4.** Onderweg worden de deelnemers soms getraakteerd op wat lekkers: energie om door te gaan! Zoals hier in Hindeloopen, waar twee schaatsers worden verrast met een reep chocolade.
- 5.** Via de radio wordt verslag gedaan van de Elfstedentocht. Zo kan in heel Nederland de tocht op de voet worden gevolgd. Vlakbij de finish worden de organisatoren geïnterviewd.
- 6.** Na 11,5 uur komen de eerste schaatsers over de finish in Leeuwarden. Alle vijf tegelijkertijd! Er is grote verwarring over wie nou net het eerste was. Na uren overleg komt de uitslag: alle vijf worden uitgeroepen tot winnaar.

BRON 9

Foto's van de Elfstedentocht van 1940
Bron: Het Fries Fotoarchief

FRANEKER 10

Foto: Elfstedentocht in Franeker, 1985 (Fries Fotoarchief)

Enmaal in Franeker weet je: de finish is bijna in zicht. Samen met alle anderen nog de laatste kilometers schaatsen. Fries, niet-Fries, man, vrouw, oud, jong... en soms wel héél jong.

Bekijk bron 10. Het is een krantenartikel uit het Leeuwarder Nieuwsblad over Tamme de Vries, een bijzondere deelnemer van de Elfstedentocht van 1941. Beantwoord de vragen.

1. Hoe oud was Tamme de Vries toen hij meedeed aan de Elfstedentocht?

2. Uit welk Fries dorp kwam Tamme de Vries?

3. Wat vond de vader van Tamme de Vries van de deelname van zijn zoon?

4. De deelnemers van de Elfstedentocht moeten voor middernacht, 12 uur, aankomen in Leeuwarden.

Hoe laat kwam Tamme de Vries aan?

5. Heeft Tamme wel of niet een Elfstedenkruisje gekregen? Leg je antwoord uit.

6. Wat vind jij: mogen kinderen meedoen aan de Elfstedentocht? Leg je antwoord uit.

Vrijdag 14 Februari 1941 No. 9872 Tweede blad

LEEWARDER NIEUWSBLAD

DE JONGSTE ELFSTEDENRIJDER.

Een elfjarige knaap.

De jongste Elfstedერიjder is ongetwijfeld de elfjarige Tamme de Vries, een Anjumer jongen, die de elfstedentocht geheel heeft uitgereden met zijn vader, de heer D. de Vries.

Tot Bolsward heeft Tamme los gereden; hier trof men, zegt de D. k. k. C. r. t., enkele dorpsgenooten, o. a. notaris Bolwijn, die met een collega uit Holland de tocht reed, doch welke laatste in Witmarsum had opgegeven. Vanaf Bolsward reden de vier Anjumeren aan de stok, Tamme er tusschen in.

Meermalen heeft vader de Vries er bij zijn zoon op aangedrongen om de reis te onderbreken en op de trein te stappen of bij familie te IJlst of Sneek te logeeren. Tamme voelde echter geen vermoeidheid en wilde er niet van weten.

Aanvankelijk had men de tocht met een kalm tempo ingezet, en op verschillende plaatsen gerust.

Hierdoor kwam men in Sloten (waar men ongeveer 9 uur in de avond arriveerde) tot de ontdekking dat men verder in sneller tempo moest rijden, wilde men om 12 uur binnen zijn.

Het zou echter niet aan Tamme liggen als men te laat kwam. Ook deze „laatste loodjes” droeg hij met gemak en 6 minuten voor 12 arriveerde men bij de finish te Leeuwarden.

De tocht was tot een goed einde gebracht en na een kwartiertje te hebben uitgerust in het kantoor van Overmeer, wist de jeugdige elfstedentochter nergens meer van.

Of Tamme de Vries zijn Elfstedenkruis zal ontvangen?

Dat is nog de vraag, want de elfstedencentommissie schrijft geen deelnemers beneden de 18 jaar in. Zoodoende kon Tamme ook geen startkaart krijgen. Op de contrôlepost te Franeker kreeg hij echter een kaartje, waarop hij de stempels van alle andere contrôleposten kreeg.

Misschien dat de Elfstedencentommissie nog de hand over het hart strijkt en misschien zulk een doorzettingvermogen met het welverdiende eeremetaal beloont.

Een krantenbericht over de 'jongste Elfstedერიjder'
Bron: Leeuwarder Nieuwsblad, 14 februari 1941

DOKKUM 11

Foto: Elfstedentocht in Dokkum, 1954 (Fries Fotoarchief)

Het laatste stuk: Dokkum! Vergeet de kramp in de kuiten, de bevroren vingers en de ijspegels aan je neus, je bent er bijna. Je bent bijna net zo'n held als de eerste vrouw die ooit de Elfstedentocht schaatste: Jikke Gaastra.

Bekijk bron 11. Het is een krantenartikel over de eerste vrouw die de Elfstedentocht schaatste: Jikke Gaastra. Lees het artikel en beantwoord de vragen hieronder.

1. Bij Dokkum aangekomen, hoeveel vrouwen schaatsten er nog mee?

2. Welke twee woorden gebruikt de krant om aan te geven hoe Jikke Gaastra zich voelde na afloop het schaatsen?

3. Jikke Gaastra kreeg in Bolsward een bos bloemen. Welk woord wordt hiervoor in de krant gebruikt?

4. Jikke Gaastra kreeg door haar bijzondere prestatie nog twee cadeaus:

een gouden _____ en een zilveren _____

5. Veel kranten schreven na de tocht over Jikke Gaastra. Waarom was dit groot nieuws, denk je?

BRON 11

Tusschen halfzes en kwart voor zes had de afrit plaats in de richting Dokkum. Van de ruim 170 ingeschrevenen vertrokken 37 deelnemers aan den wedstrijd en 23 aan den tocht, onder welke laatsten ééne dame, juffrouw Gaastra van Leeuwarden.

Mejuffrouw Gaastra, die bij aankomst zeer frisch en opgewekt was, had ongetwijfeld den tocht geheel kunnen volbrengen. Bij haar aankomst te Bolsward werd haar een aardige verrassing bereid. Haar werd daar door de afdeeling van de Elf stedenvereniging een ruiker aangeboden. Daar zij de eenige dame was, die den tocht volbracht, kreeg zij de gouden broche, uitgelooft door het Centraal Bestuur der Elf-stedenvereniging en de zilveren schaats uitgelooft door den heer O. Greebe, burgemeester van Sloten voor de eerste te Sloten aankomende dame.

Boven: een krantenbericht over Jikke Gaastra
10 februari 1912 uit de Opregte Steenwijker Courant

Rechts: een foto van Jikke Gaastra, datum onbekend

Foto: Finish Elfstedentocht in Leeuwarden, 1956 (HCL)

JE HEBT HET GEHAALD!

Je hebt de Elfstedentocht uitgereden! Daarmee verdien je natuurlijk een Elfstedenkruisje. Draag 'm met trots, want jij weet nu alles over de geschiedenis van de *tocht der tochten*. Lukt het jou om de tocht die je hebt afgelegd op de provinciekaart hieronder te tekenen?

**DE ELFSTEDENTOCHT IN ELF OPDRACHTEN IS EEN INITIATIEF
VAN HET HISTORISCH CENTRUM LEEUWARDEN**

NAAR EEN CONCEPT VAN NADJA DE BLOUW
(WWW.GESCHIEDENISLOKAALFRYSLAN.NL)

